

CERKVENI GLASBENIK.

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škočije 4 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Cerkveni pevovodja.

(Pri letošnjem cerkvenoglasbenem tečaju predaval P. Hugolin Sattner.)

Grgan, ki izvršuje v cerkvi liturgično glasbo, je pevski zbor s pevovodjem na čelu. Pevski zbor je teló, pevovodja duša tega telesa. Kakor duša oživlja teló, tako pevovodja uči, vodi, poživlja, navdušuje zbor, ga pelje do vedno večje umetniške popolnosti, pelje ga do zmage. Prevažno je torej mesto cerkvenega pevovodje.

Da je pevovodja kos svoji visoki nalogi, mora imeti izredne lastnosti.

1. Mora biti cel mož, kremenitega značaja, poln žive vere, ki ga spominja vzvišenega stališča v cerkvi. Biti mora moraličen sam, a gledati mora tudi na to, da ima v zboru poštene pevce, ki se zavedajo visoke naloge, ki najbolj iz verskih oziróv opravljajo v cerkvi angelsko službo.

2. Biti mora temeljito izobražen v glasbi; on mora obvladati klavirsko tehniko, natančno poznati harmonijo, biti verziran v kontrapunktu in kanoničnih oblikah, poznati mora cerkvene predpise, duhá in izgovor latinskega jezika.

3. Pevovodja mora imeti fin čut za glasbo, ki hitro spozna duhá skladbe, bodisi na oko ali iz igranja. Pevovodja, ki ne čuti skladbe v vseh svojih živcih, ne zasluži tega imena.

4. Biti mora poln energije in vstrajnosti; energija mu je potrebna, ker ima voditi mlad svet, ki mu v svoji lahkomišljenosti lahko pokvari ves trud, ako ni v rokah odločnega moža. Vstrajnosti potrebuje, ker služba pevovodje dandanes še ni poslana na rožicah. Dohodki majhni, umetnostna sredstva pičila, ni orgel, ni pevske sobe, ni harmonija, ni muzikalij, ni pevcev, ni nobenega priznanja. Da se kljub temu kaj stori za povzdigo cerkvenega petja, pripisati je zgolj le vstrajnosti dobrih pevovodij.

Kdor hoče dobro živeti in spoštovan biti, naj se ne posveti cerkveni glasbi. Dober pevovodja mora imeti več nadarjenosti in duha, nego marsikateri drug činovnik, vendar se ne upošteva, ker občinstvo ne pozna soci-

jalnega in religioznega pomena cerkvene glasbe. Kaj rečem: občinstvo? Tudi svečeništvo ne ceni mnogo cerkvenega pevovodje, imeti ga pa le mora, ker cerkvena slavnost brez petja je naravnost nemogoča. Za vse je denar, za kor ga je malo, za vse je v cerkvi časa, samo Gloria in Credo sta vedno predolga. Kadar se bo bolj vpošteval pomen cerkvene glasbe, tedaj bo tudi stališče pevovodje ugodnejši. Gibanje se je začelo, vendar bo trajalo še mnogo časa, preden bo imel cerkveni pevovodja ali organist ono veljavo in oni prihodek, ki si ga želi. Zategadelj treba pevovodji velike ljubezni do glasbene umetnosti in neomahljive vstrajnosti.

O neveščih in lenih organistih ne govorim, ti ne spadajo v našo razpravo. Največja nesreča za cerkveno glasbo so samouki in tisti diletanti, ki niso pohajali nobene glasbene šole, pa se tudi ne dajo od nikogar podučiti. Od vsakega človeka se tirja dandanes strokovna izobrazba, tudi pevovodja jo mora imeti, naj si jo pridobi v javni šoli, ali prejema domači pouk.

Pevski zbor.

Pevovodja, ki nastopi službo, sprejme od prednika zbor, ali ga pa mora iznova osnovati. Povsodi so mladi ljudje, ki imajo veselje do petja, samo treba pravega moža, da jih zbere, uči in navduši. Nek organist je trdil, da v njegovem kraju ni grl za petje. To ni res; povsodi so pripravna grla, samo treba jih izobraziti. Ako gg. duhovniki priporočijo vdeležbo pri cerkvenem petju, ne bo manjkalo pevcev. Bolje je, da se jih sprejme več, ker nesposobne bo treba odvreči. Pevovodja mora imeti na razpolago sobano in harmonij; harmonij za pevske šole se dobi za 160—200 kron in traja dolgo vrsto let, če se pametno ravna ž njim.

Ni prav, ako pevovodja takoj prične z vajami za kor; najprej je treba pevskega poduka na podlagi pevske šole. Nemških je dovolj, zlasti je priporočati Mittererjeva. Foersterjeva ima v sebi vse, kar je pevcu treba vedeti, toda učitelj mora zraven napisati še mnogo vaj. Več vaj vsebuje velika Nedvedova pevska šola. — Jako koristno je, ako visi v pevski sobi naslikana klavijatura z imeni tipk (tako v „Glasb. Matice“), ker je s tem močno olajšan nazoren nauk o intervalih. — Kadar je končana šola, pridejo na vrsto večje vaje, recimo Bertalottijeve solfežije, ki naj se ponavljajo pričetkom vsake pevske ure. Kadar so peveci toliko izurjeni, da imajo dober pojem o pevski gramatiki, potem šele se prične s poukom cerkvenih pesni, najbolje Cecilija, in polagoma pridejo na vrsto latinski spevi, maše, ofertoriji itd.

Opomnim še, da za vajo intervalov ni boljšega sredstva, nego koral. Pevovodja bi storil napačno, ko bi zanemarjal to sredstvo. V koralu nas ne moti takt, ne vrednost note, zategadelj more pevec vso pozornost obratiti na intervale.

Vsak pevec poj tisti glas, ki mu je prikladen. Nižji glasovi morajo biti bolje zastopani, nego višji; na 3 soprane naj pridejo 4 alti, 1 tenor drži ravnotežje 3 basom. Visoki glasovi prodirajo lažje nego nizki, zato morajo biti nizki številneje zastopani. — Vsak glas ima drugačen značaj, skupaj nastane krasen zvok. Orgle so istotako sestavljene iz raznih značajev: principal, flavta, gamba; v zboru dajo krasno soglasje.

(Dalje prih.)

Praktične opazke

k Anton Foersterjevi teoretično-praktični klavirski šoli.

(Sestavil avtor.)

(Dalje.)

Potične akorde za to vajo ¹⁾ najde učence lahko na ta način: Mazinec leve roke se postavi na *G*, desna roka prime z mazincem $\bar{g}$, k temu dva tona, ki spadata k trizvoku, katerega leva roka naznanja, torej *h. d*; drugi akord stoji na kvarti, torej prime leva roka s kazaleem *e* in desna trizvok istega imena, torej *e. e. g*; na to sledi v basu kvinta *d* s palcem, ampak v desni roki zopet *g*-durakord, kakor v začetku; po tem zadene leva roka spodnjo kvinto, torej spodnjo oktavo *D* z mazincem, desna pa durtrizvok istega tona, torej *d. fis a*, ampak v tereni legi *a. d. fis*; drugi takt obsega konec kadence, ki je enak začetku, v levi roki pa pride na *G* palec, od katerega se še izvrši razložen trizvok *G*-dur navzdol. Podobno najde učence nadaljevanje vaje v tereni in kvintni legi, pri katerih je bas v levi roki vedno isti. Po razlagi o trizvokih v šoli str. 66. lahko tukaj učitelj pove nčencu, da se nahajajo v predigri oktavnne lege naslednji akordi: 1. takt *G*-durtrizvok v oktavnni legi, *C*-durtrizvok v kvintni legi, kvartsektakord *G*-durtrizvoka in *D*-durtrizvok v tereni legi; 2. takt *G*-durtrizvok v oktavnni legi, v basu navzdol razložen. Koristno je, ako si učenec napiše to predigro v 3 legah polagoma v tonove načine za 1 $\sharp$, 2 $\sharp$, 3 $\sharp$, potem za 1 $\flat$, 2 $\flat$, 3 $\flat$, kar zadostuje za vsa druga predznamenja, saj vemo iz razprave o tonovih načinih, da so note za 4 znamenja iste kakor za 3 nasprotna, za 5 kakor za 2, za 6 kakor za 1, za 7 kakor za 0, torej za *Cis* in *Ces* kakor *C*.

Zdaj še le pride na vrsto drugi odstavek vaje XXXIII., namreč četveroglasni trizvoki v obsegu cele oktave, trizvok ali kvintakord, sekstakord, kvartsektakord in terekvartakord, ker je sestavljen iz tretje, četrte (in šeste) stopinje, sam pa stoji na 2. stopinji. In ti četveroglasni trizvoki naj se tu, pa tudi pri drugih tonih igrajo skupno, naenkrat vsi 4 toni. (Na str. 124. v šoli se nahaja natančnejši pouk o četverozvokih.) Tretji, zadnji odstavek naše vaje ima škjalno vajo z nekako premeno.

83. Praktična vaja za spretno igro *G*-durškale.

84. Ritmična vaja za lepo predavanje. Medtem ko se učenec seznanja z raznimi tonovimi načini, morejo se mu vložiti med posamezne številke druge primerne skladbe raznih skladateljev. Pri tem pa naj se v šoli ne izpušča predpisanih vaj, kar bi se pozneje maščevalo; saj je postop učne tvarine pedagogično tako urejen in predpisan, da se učenec za klavirsko igro izvežba sistematično, teoretično in praktično, kakor v tehniki, tako tudi v predavanju.

XXXIV. Najprej igraj začetnik vajo V. v *D*-duru, to je, namesto „f“ igraj „fis“; potem pride kakor v *G*-duru na vrsto vaja XXIX. *a.* in *b.*, XXXII., 76., vse *D*-dur, končno 2. in 3. odstavek nove vaje.

¹⁾ XXXIII. (Glej prejšnjo „Cerkv. Glasbenik“-ovo številko.)

85. Kratka vaja, a zahteva natančno, pazljivo igro.

86. Skladbica za zabavo. Izvaja naj se *pp*, naraščajoč do *ff*, potem pa zopet odjenjajoč do *pp*, kakor bi se nam godba od daleč približevala, potem pa zopet odhajala. Ritem zadnjega takta predzadnje dvojne vrste v desni roki mora biti isti kakor v prvih taktih zadnje vrste, v kateri naj sta v 5. in 7. taktu prvi dve noti šestnajstinki.

XXXV. Najprej se igra vaja VIII. v *A*-duru, torej „cis“ namesto „c“. Kakor pri *G* in *D* transponujejo (prestavijo) se vaje XXIX., XXXII. in 76. v *A*-dur; potem pride akordna vaja nove vrste, kjer naj se igra v sekstakordu „fis“ s 4. prstom v desni roki!

87. Vsaka roka mora biti samostalno pripravljena, da se vaja v hitrem tempu posreči.

88. Z melodijo naj „poje“ zgornji glas v spremljanju legato in enako močno v prvi dvojni vrsti, enako pri koncu drugega dela. (Dalje prih.)

O cerkvenoglasbenem tečaju in XX. občnem zboru splošnega nemškega Cecilijinega društva v Inomostu.

(Piše Stanko Premrl)

(Konec.)

Uponedeljek dne 24. julija je kot nov predavatelj pri tečaju nastopil ravnatelj slavne regensburške cerkvenoglasbene šole, dr. Weinmann (duhovnik) ter v zelo markantnih in preglednih potzrah narisal zgodovino cerkvene glasbe od prvih početkov do današnjega časa. Popoldne se je vršilo še tretje predavanje prof. Wagnerja o metodiki pevskega pouka, nakar smo se napotili v proštijško in glavno župnijsko cerkev sv. Jakoba k prvi izmed slovesnih, povodom XX. občnega zbora splošnega Cec. društva priverjenih produkcij. Ob petih so izpostavili Najsvetejše. Prof. Springer je igral na orglah prvi stavek svoje pred kratkim izišle koralne sonate (op. 10.) ter se je takoj v tej točki kakor tudi v poznejših produkcijah izkazal kot jako spretnega orgelskega virtuoz; čuli smo ga večkrat tudi izvrstno improvizati, najbolj pa je splošno ugajalo njegovo zares vzorno: diatonično in lahko tekoče spremljanje koral, ki ni petja prav nič zadrževalo, vendar pa mu dajalo dosti krepko in kljub diatoniki skoziinsko okusno moderno podlago. Krasne so bile tudi vse tri ostale ločke: Greithove naravnost nebeško lepe lavretanske litanije (zbor in orkester), dalje Greithova Marijina pesem „Maria Victoria“ (zbor in orkester) in Gollerjev *Tantum ergo*, op. 67, 16 v enaki opravi.

Pri pozdravnem večeru, ki mu je predsedoval častni predsednik občnega zbora deželni glavar baron Kathrein, in bilo zbranega na stotine odličnega glasbenega občinstva, je med drugimi govorniki pozdravil udeležnike občnega zbora tudi predsednik našega Cec. društva, preč. g. svetnik P. Hug. Sattner. Tekom govora se je dotaknil cerkvenoglasbenih razmer

v slovenskih in bratskih nam hrvaških škofijah. „Tudi na jugu monarhije“, tako nekako je dejal, „živi cecilijanska ideja krepko in plodonosno življenje, in četudi naša cec. društva niso priklopljena nemškemu splošnemu Cec. društvu, smo z Vami v duhu in resnici vendar združeni in se hočemo tudi v bodoče z Vami vred nerstrašeno boriti za naše skupne vzvišene cecilijanske ideje“. — P. Hugolinove sicer priproste, a od srca prihajajoče besede so vzbujale veliko pozornost in žele velikanski aplavz. — Mestni orkester pod vodstvom kapelnika Wernerja je izvajal same izbrane klasične, romantične in moderne komade ter zelo mnogo pripomogel h krasno uspelemu večeru.

Torek dne 25. julija je bil določen za glavna zborovanja občnega zbora. Ta dan se je obhajal obenem patrociniij v cerkvi sv. Jakoba in so pri peti sv. maši ob sedmih udeležniki tečaja proizvajali „Missa de Angelis“. Tudi vsi izpremenljivi spevi so se peli koralno. Glavno cerkveno opravilo je bilo pa ob devetih. Slavnostni cerkveni govor je imel ob tej priliki prof. Ant. Müller (kot tirolski pesnik znan pod imenom „brat Willram“), ki je svojo nalogo rešil nad vse častno. Tema njegovega govora je bil: cerkvena glasba je v starem in v novem zakonu spadala h službi božji in jo delala plodovito. K sklepu govora se je govornik spomnil tudi cec. društva in mož, ki so bili, oz. ki so sedaj v stiku z društvom. Pri pontifikalni maši, ki jo je imel škof Egger iz Feldkirchna, se je izvajala Mittererjeva „Missa Ss. Salvatoris“, pač ena najlepših in najbolj uspelih njegovih večjih del. V to skladbo je Mitterer položil vso silo svojega duha in vso iskrenost svojega srca po geslu: „Quantum potes, tantum aude: quia major omni laude, nec laudare sufficis“. (Sv. Tom. Akv.) Izvajanje je bilo polno navdušenja, izborna, konec Gloriam pa pravcati triumf. Gradual „Constitues“ je bil Schlöglav (6 gl. meš. zbor a capella), izredno zanimiva, temalično izdelana skladba s posebno učinkujočim končnim Alleluja-stavkom. Po koralno odpelem krasnem ofertoriju „In omnem terram“ se je izvajal še priznani divni Lasso 5 gl. motet „Gustate et videte“. Tudi svečanega Gollerjevega „Ecce sacerdos“ (zbor z orglami in pihalci) ne smem pozabiti, ki se je izvajal pri vhodu škofa v cerkev, in koncem maše igrane slovesne Skopove poigre za orgle.

Po sv. maši se je v veliki mestni dvorani vršilo prvo veliko zborovanje. A o tem pozneje.

Da dobimo boljšo podobo o produkcijah, oglejmo si jih takoj tudi nadaljne. Pri popoldanski pobožnosti v torek so bile na sporedu: 4 glasna Greithova himna „Jesu dulcis memoria“, Höllwarthova 5 gl. „O Königin voll Herrlichkeit“ in Zahlfleischov 6 gl. Tantum ergo. Nato: preludij iz I. orgelske suite Jos. Rennerja ml., Crocejev 5 gl. motet „Sancta et immaculata“, Lasso 5 gl. spokorni psalm „Domine exaudi“, dva Mittererjeva 4 gl. rezponzorija „Caligaverunt“ in „Tenebrae“ ter Palestrinov Stabat Mater, za dva 4 gl. mešana zbora prirejen od R. Wagnerja. Vmes so peli udeležniki tečaja še štiri že omenjene cerkvene pesmi. — Program te produkcije je bil brezdvomno imenitno sestavljen, a na vsak

način predolg in precnoličen, kar z isto pravico lahko trdim tudi o produkciji v sredo popoldan, ko je preveč dominiral orkester. Sicer pa vsa čast izredno zmožnemu zborovodju, š. g. Lambertu Streiterju, ki se je s svojo pevsko armado hrabro in z malimi izjemami zelo sigurno držal. — Pri slavnostnem zborovanju v veliki mestni dvorani ob osmih zvečer, pri katerem so kot govorniki nastopili: škof Egger, vrhovni predsednik splošnega nemškega Cec. društva dr. H. Müller, vrhovni predsednik splošnega laškega Cec. društva P. de Santi, dvorni svet. dr. Dlabac, prof. Wagner iz Dunaja, prošt Mitterer, dr. Peter Wagner iz Freiburga (s slavnostnim referatom o Vat. gradualu) in ravnatelj meranske gimnazije P. M. Ortwein (s slavnostnim referatom o cerkveni instrumentalni glasbi), smo uživali sledečo glasbo: Springerjevo božično pastoralo za orgle, Streiterjev 6 gl. meš. zbor „Gebet am Berg Isel“, 3 precej apartne, a vendar lepe Marijine pesmi Jos. Pembaura ml. za en glas in klavir in slavnostno znano „Weltertanne“ moški zbor z orkestrom, zl. Jos. Pembaur st.

Pri votivni sv. maši ob osmih v sredo dne 26. julija se je izvajala Rheinbergerjeva lat. maša op. 172., ki se pa žal niti zboru ni popolnoma posrečila, pa tudi kot skladba sama na sebi ni uspela tako, kakor smo pričakovali. Gradual „Dilexisti“ se je pel 6 gl. Fr. Gruberjev, čedna, a nikaka izredna skladba. Drugo vse koral. Po sv. maši: lavretanske litanije za soli, zbor in orkester, zl. P. M. Ortwein. Ortwein piše za instrumente, kakor se za cerkev spodobi. Lepo umerjen, čist, pobožno vznesen: brezdomno pristno cerkven je njegov slog, a s svojimi litanijami v celoti se mi vendar ni prikupil. Celo, dasi odlično umetno in gorko pisano delo se mi zdi kolikor toliko pogrešeno vsled tega, ker manjka odmorov; orkester sploh nikoli ne miruje in dostikrat celo petje potlači.

Pri popoldanski pobožnosti je bil sledeči spored: Preludij iz M. Regerjeve orgelske suite, op. 92., Mittererjev motet „Ave verum“ za zbor in orkester, Wolkensteinova Marijina pesem „Ave Mutter, Königinne“ za zbor, orgle in godala, prirejena od Jos. Pembaura, in Ortweinov Tantum ergo za zbor in orkester. Sledile so na to še: Fuga iz Regerjeve orgelske suite op. 92. in cela vrsta odlomkov iz raznih instrumentalnih maš: Kyrie iz maše v čast sv. Trojici (Ortwein), Gloria iz VII. maše, op. 72. (Pembaur), Sanctus iz II. maše v G-duru, op. 14. (K. Pembaur), Benedictus iz „Missa solemnis“ op. 35. (Greith) iz Agnus Dei iz maše v C, op. 169 (Rheinberger). Poleg vsega tega še dva graduala „Oculi omnium“ in „Locus iste“ ter dva ofertorija „Elegerunt Apostoli“ in „Terra tremuit“ (Greith). Ta popoldanska produkcija, zlasti krasne Greithove vloge mi ne pojdejo tako brž iz spomina. Dirigent, zbor in orkester so se ta popoldan posebno vrlo izkazali.

V četrtek, dne 27. julija ob osmih zjutraj je bila zadnja cerkvena produkcija: Gollerjev Requiem, op. 70 za mešani zbor in 7 pihal, visoko moderna, a vseskozi dostojnoresnobna, odlična cerkvena skladba prve vrste.

Kljub tako bogatemu sporedu produkcij in kljub temu, da je pridruženih splošnemu nemškemu cec. društvu 30 škofij iz Nemčije, Avstrije

in Švice, ne morem poročati, da je bil cecilijini občni zbor v Inomostu posebno številno obiskan. Nasprotno! V dvorani, kjer so se vršila zborovanja, je bilo zelo dosti praznih, nezasedenih prostorov. Morda bi občni zbor niti tolikega števila udeležencev ne bil privabil, ko bi se tik pred njim ne bil vršil cerkvenoglasbeni tečaj. Odkod neki to? Morda je pa le nekaj resnice na tem, da so se mnogi nemški cecilijanci zbal inomoških instrumentov. Upajmo, da pride čimprej tudi v cecilijinih vrstah instrumentalna cerkvena glasba do one veljave, ki ji gre po Motu proprio.

Zborovanja sama so stala pod vplivom frankfurtske konference (z dne 28. in 29. dec. 1910), in so se še enkrat temeljito preresetali vsi oni vodilni stavki, ki so se z njimi bavili referentje v Frankfurtu. Ti stavki, oz. ta načela se tičejo korala (v praksi in teoriji), večglasne vokalne in instrumentalne cerkvene glasbe, cerkvenega ljudskega petja in orgljanja oz. skladb za orgle. Pri zborovanjih se je poudarjala tudi potreba tesnejše in krepkeje organizacije.

K sklepu se par besed o tečaju, ki se je vršil deloma tudi še med občnim zborom in završil v sredo dne 26. julija pop. z običajnimi sklepnimi nagovori prirediteljev in z zahvalami udeležencev. Od prirediteljev oz. učiteljev sta govorila prof. Goller in prof. Springer, še enkrat je prišel pozdravit tečaj dež. šolski nadzornik dr. Hausotter, v imenu udeležencev se je pa v daljšem nagovoru zahvaljeval naš P. Hugolin Sattner. Ob splošnem veselonavdušenem razpoloženju smo ravnatelju Gollerju, glavnemu in najbolj zaslužnemu voditelju tečaja, zapeli se ono čvrsto, med Nemci zelo udomačeno „Hoch soll er leben, hoch soll er leben, dreimal hoch!“

V Inomostu smo med tečajem in občnim zborom trpeli hudo, skoro neznosno vročino, a smo — hvala Bogu — pretrpeli vse. Dosti lepega smo slišali in mnogo vspodbudnega videli. V teh dneh smo se seznanili z mnogimi stanovskimi tovariši iz avstrijskih in nemških dežel, predvsem pa se štejemo srečne, da smo se mogli v Inomostu sniti in pozdraviti naše ljubljene skladatelje-mojstre: Mittererja, Griesbacherja, Gollerja in Springerja, ki jim kličemo v imenu vseh slovenskih cecilijancev najiskrenejši: Zdravstvuje!

† Ivan Carli, organist in skladatelj.

O pokojnem organistu-skladatelju Ivanu Carliju, ki je umrl dne 3. septembra t. l. po kratki bolezni v Studenem pri Postojni, nam je blagovolił njegov zet, g. Josip Dolgan, nadučitelj v Studenem, napisati sledeče življenjepisne podatke.

* * *

Ivan Carli je bil rojen v Šebreljah na Goriškem 26. aprila 1851. V Gorici se je učil šivati cerkvene obleke, odkoder je prišel v semenišče kot hlapec. V semenišču se je toliko izveščal v orgljanju, da je lahko nekaj časa opravljal v Gornji Branici pri Vipavi službo organista in cerkvenika. Ker je imel zelo veliko veselje do glase in je hotel temeljitejšega znanja tudi v harmoniji, je šel v Ljubljano v orglarsko šolo. Tu ni imel nikake podpore; živel je nekaj tednov le ob kruhu, dokler mu ni preskrbel potrebne hrane gosp. Anton Foerster, katerega se je ranjki vedno hvaležno spominjal kot svojega dobrotnika in

učitelja. V enem letu se je toliko naučil, da je dobil izpričevalo usposobljenosti (1878). Služboval je najprej v Kovorju od 8. novembra 1878 do 25. marca 1880. Odtod je šel v Škofjo Loko in orglal do 15. avgusta 1890; vodil je tudi petje in igral klavir v čitalnici. V Ribnici je bil organist od 15. oktobra 1890 do 28. februarja 1899, kjer je tudi vodil petje v pevskem društvu. V Zaplani je orglal do 10. julija 1899, v Sodražici pa do 22. marca 1902, kjer je vodil petje v pevskem društvu »Glas«. Služil je nadalje tri leta v Ajdovcu pri Žužemberku in tri leta v Mirni peči pri Novem Mestu kot organist in cerkvenik. Zadnji dve leti je opravljal službo organista v Studencem pri Postojni, kjer je umrl po kratki bolezni 3. septembra 1911. Bil ni samo spreten in večer organist, ampak tudi marljiv in priljubljen pevovodja. Ker je kot veren katoličan razumel duha cerkvenih praznikov, je bilo tudi njegovo orgljanje vedno polno čustva, ki je odgovarjalo svečanosti ali žalosti svetih dnevoev. Bil je cecilijanec in naziranj in dejanju, ostal je v igranju vedno zvest učence svojega učitelja Foersterja, do katerega je res do smrti gojil veliko spoštovanje; Foersterjev vpliv se je jasno kazal v Carlijevem orgljanju, pa tudi v skladbah, izmed katerih jih je le malo objavljenih in jih je še mnogo med njegovo ostalino. Izvežbal je mnogo pevcev pa tudi nekaj organistov. Manj nadarjene pevce je toliko časa učil, dokler niso postali večsah boljši od nadarjenih.

Č. g. Dominik Janež, župnik studenski pristavlja tem črticam še sledeče:

I. Carli je bil tudi mož molitve. Večkrat si ga videl v cerkvi, kako je delal družbo Najsvetejšemu in častil z rožnim vencem kraljico presv. Rožnega venca. Ko je opravil svojo službo, je še večkrat premolil dolgo časa zjutraj ali zvečer v cerkvi. Pri uri vednega rožnega venca je imel odločeno uro od 11.—12. po noči dne 4. avgusta: bil je stanovitven do konca. Tudi sv. zakramente je prejemal pogostokrat. Bil je tudi skromen, z malim zadovoljen, miroljuben: mnogi so mu ostali dolžni po službah: naj kaj molijo zanj.

* * *

Kako vnet je bil pokojni I. Carli za pravo cerkveno glasbo, se razvidi tudi iz tega, da se je — četudi že 60 let star — udeležil še zadnjega našega cerkvenoglasbenega tečaja.

Med njegovimi skladbami, ki so izšle v tisku, omenjam: Sv. maša za mešani zbor, op. 2., Te Deum za meš. zbor, op. 3. in Sv. maša za moški zbor, op. 4.; v »Cerkv. Glasbeniku« pa so bili objavljeni trije graduali, en Asperges, Regina coeli in Tu es Petrus. Njegove skladbe kažejo precej čedno in korektno fakturo ter jih preveva pristno cerkveni duh. R. I. P.

Nove orgle v župni cerkvi na Bledu.

Nove blejske orgle so bile — kakor je znano — dovršene že v avgustu l. 1910., nakar se je takoj dne 28. avgusta lanskega leta pri dopoldanski službi božji vršilo slovesno blagoslovljenje, združeno s popoldanskim cerkvenim koncertom. O vsem tem je že poročal »Cerkv. Glasbenik« v 9. št. l. 1910. na str. 68. in 69. — Kolavdacija orgel se je pa takrat opustila in se je sklenilo, da se ima vršiti še le čez eno leto.

Za dan 16. septembra sta imela preč. gosp. svetnik p. Hugolin Sattner in pisec teh vrst dogovorjeno, da prideta preizkusit blejske orgle. Ker je pa bil g. svetnik tisti dan službeno zadržan, sem jih podpisani preizkušal sam ob navzočnosti čast. gosp. blejskega kaplana Fr. Zabreta in g. orglarskega mojstra J. Milavca iz Ljubljane, izvršitelja teh orgel.

Dispozicija orgel je sledeča:

<p style="text-align: center;">I. Man.</p> 1. Burdon 16', 2. Principal 8', 3. Burdon 8', 4. Harm. flavta 8', 5. Gamba 8', 6. Salicional 8', 7. Harmonika 8', 8. Trobenta 8', 9. Oktava 4', 10. Cevna flavta 4', 11. Flute a pavillon 2',	<p style="text-align: center;">II. Man.</p> 12. Kornet 8' (avt. zvezan z Burdonom 8' in Cevno flavto 4'), 13. Mikstura 2 ² / ₃ ', 14. Flavta 16' (iz 17 in 28), 15. Viol. principal 8', 16. Burdonček 8', 17. Flauto amabile 8', 18. Obóa 8', 19. Dolce 8', 20. Vox coelestis 8', 21. Viola 8',	<p style="text-align: center;">Pedal.</p> 22. Gemshorn 4', 23. Flauto traverso 4', 24. Dubleta 2 ² / ₃ ', 25. Principalni bas 16', 26. Subbas 16', 27. Burdon 16' (iz 1), 28. Salicet 16' (iz 6), 29. Pozavna 16', 30. Kvintni bas 10 ² / ₃ ', 31. Oktavni bas 8' (iz 25), 32. Cello 8'.
--	--	--

Zveze.

1. Man. II.—I., — 2. Subokt. II.—I., — 3. Superokt. II.—I., — 4. Superokt. I., — 5. Superokt. II., — 6. Oktavina II. (višja oktava), — 7. Pedalna I., — 8. Pedalna II., — 9. Pedalna melodija v I. Man.

Zbiralniki in druge naprave.

1. Piano, — 2. Mezzo-forte, — 3. Forte, — 4. Fortissimo, — 5. Pleno, — 6. II. Man. Tutti, — 7. Poljubna kombinacija, — 8. Violine, — 9. Flavte, — 10. Jezičniki, — 11. Crescendo za II. Man., — 12. Generalni crescendo s kazalom, — 13. Pedalni avtomat (deluje na ročno registracijo in na zbiralnike), — 14. I. Man. proč.

Superoktavna zveza I. in zbiralniki od 1—7 imajo dvojne poteze: pod II. manualom stoje namreč kot gumbi, nad pedavno klaviaturo pa kot podnožniki, kar je za orglaveca velike praktične vrednosti.

Cele orgle stoje v dveh krasnih, od † c. kr. konservatorja J. Vurnika napravljenih omarah, ki imata v procejih 134 pevajočih piščali. Mehova sta dva: veliki s tremi zajemalci na vreteno, ki ima 82 mm sapnega pritiska in manjši za II. manual s 70 mm sapnega pritiska.

Izvrstno in izredno bogato disponirane orgle so se gosp. mojstru J. Milavcu izbornu posrečile. Fina in zelo značilna je intonacija posamnih registrov bodisi violinskih, bodisi flavtnih, bodisi jezičnikov, ki se dajo medsebojno spajati v najraznovrstnejše in čudovito lepe kombinacije. Mogočen je učinek celih orgel.

Orgle so pnevmatične s sapniki na stožke; odgovarjanje piščali sicer res ni idealno točno, a — upoštevajoč pnevmatični sistem, ki redko nudi kaj boljšega, — moramo reči, da dosti zadovoljivo.

Sploh je pa funkcija celega registerskega in drugega aparata jako dobra in brez vse graje. — Orgelski material je soliden. Orgle v cerkev postavljene in popolnoma dovršene so stale brez omar 12.200 K, kar za tako bogato opremo sigurno ni prevelika svota.

Novo bleiske orgle so dosedaj največje in mislim da tudi najbolj uspelo Milavčevo delo. Sodeč po uspehu imponantnih blejskih orgel smemo z gotovostjo pričakovati, da bo g. Milavec kos še večjim in težjim nalogam. Kar Bog daj!

St. Premrl.

Dopisi.

Št. Rupert na Dolenjskem. (Dalje.) Toliko torej o Sodražici, sedaj pa naprej. Leta 1899. 1. marea sem nastopil službo organista in cerkvenika v Št. Rupertu na Dolenjskem. Od tega časa torej službujem tukaj.

Dobil sem izvežbane pevke: 3 soprane, 2 alta, in 2 basista, tenora nič. Vsa hvala in priznanje gre tukaj molemu predniku gosp. Mateju Holmarju, kateri je nevtrudno podučeval pevke v teoriji in notah, tako da so dekleta res vse po notah pele. Tenor pa sem moral prevzeti jaz in moja žena in tako smo nadaljevali Holmarjevo započeto delo z božjo pomočjo naprej. Tudi z možkim zborom smo že poskušali, vendar ta ni obstal, vedna sprememba pevecv je tega kriva; razkropili so se na vse strani v Ameriko, na Nemško, v ženitev in k vojakom. Stalnega zbora je zdaj: 2 soprana, 4 alti, 3 tenori in dva basista. Ni veliko število, sicer pa je zbor močan in krepak. Posebno sopran prav sonoren in čist, tako da tudi razvajenim ušesom ugaja. Ob počitnicah in večjih praznikih pa se zbor pomnoži od raznih na počitnice došlih gospodov dijakov, učiteljev in družih. Vaje imamo vsako nedeljo in praznik po popoldanski službi Božji. V potrebi tudi večkrat med tednom. Orgle so sada v dobrem stanju, odkar jih je pred dvema letoma g. Majer iz Feldkirehna na Tirolskem prenovil. Dodal je tudi nekaj novih lepih modernih izpremenov, tako da sedaj popolnoma zadostujejo svojemu namenu. Ker pa je o teh orglah že podal kritiko strokovnjak, g. p. Hugolin Sattner v „Cerkvenem Glasbeniku“, zato naj to zadostuje in pridem naprej k poročilu o petju.

Poje se pri nas zelo dosti pesmi in sicer: Adventnih 15, Božičnih 45, Postnih 30 Velikonočnih 32, Križev teden 2, Binkoštnih 5, Marijinih in majnikovih 140, Obhajilnih in Sreca Jezusovega 96, Slovenskih maš 62, Godovi svetnikov in razne 70, K blagoslovu 10: Tantum ergo 28. Vseh slovenskih pesem brez Tantum ergo se poje čez 500. V vseh teh pesmih pa so zastopani razni domači in tuji skladatelji n. pr. A. Foerster, p. Hugolin Sattner p. Angelik Hribar, Gr. Rihar, Fr. Gerbič, And. Vavken, Ant. Nedved, L. Belar, St. Premrl, Fr. Kimovec, Fr. Miglič, Ig. Hladnik, I. Pogačnik, L. Cvek, I. Oevirk, K. Brvar, J. Sicherl

J. Carli, Fr. Adamič, J. Zupan, J. Bole, P. Šorli, Ant. Vilar, B. Pirnat, J. Savinšek, L. Zupin, J. Leban, J. Grilanc, A. Mihelčič, Fr. Spindler, D. Fajgelj, J. Lavtižar, Leitner, Mitterer, Goller, Ett, Gruber, Witt, Aiblinger, Haydn in nekaj rokopisov.

Latinske maše smo proizvajali sledeče: St. Ludwigs Messe, Jos. Zangl; Papst Leo Messe, J. Zangl; Missa St. Caeciliae, Ad Kaim Op. I.; Messe in D. von K. Kempter Op. 9. Missa in hon. st. Ang. Cust., Joh. Schweitzer; Missa Solemnis, Ig. Hladnik Op. 38. Missa in hon. sacr. Rosarii B. M. V. Ig. Hladnik op. 16. Missa „Salve Regina“ Ig. Hladnik op. 59. Latinska maša po Ribarjevih motivih Ig. Hladnik, Missa in hon. setae. Caeciliae, A. Foerster op. 15, Missa Tota pulchra, Missa in hon. Sti. Antonii in Missa Sti. Joseph, vse tri od P. Angelika Hribar, Missa „Gloria in excelsis Deo“ J. Gruber, op. 202, in Missa brevis et facilis in honorem S. Stanislai Kostkae Dr. Anton Chlondowski, St. Albans Messe, Alb. Lipp. Vse te maše so se proizvajale s polnim tekstom vseh delov. Dalje so se peli še: Gradualia in sicer: Benedicta es tu, Virgo Maria, V. Vodopivec, Tecum principium, Viderunt omnes, Sederunt principes, Omnes de Saba, Suscepimus Deus, Domine praevenisti, Diffusa est gratia Haec dies, Ascendit Deus, Emitte Spiritum od Foersterja, Oculi omnium Ig. Hladnik, Constitues eos principes, Propter veritatem, Benedicta et venerabilis es od Foersterja, Locus iste, I. Carli možki zbor; Timete Dominum, Audi filia, Os justi, Justus ut palma, od Foersterja.

Ofertorije smo peli: Ave Maria, ženski zbor A. Foerster, Ave Maria, meš. zb. Ang. Hribar, Ave Maria meš. zb. Iv. Pogačnik, Ave Maria, samospev z orgl. Ant. Nedved, Laetentur coeli, Ig. Hladnik, Tui sunt coeli, Ig. Hladnik, Jesu Redemptor, neznan skl. Reges Tharsis, Fr. Kimovec, Justus ut palma, Jos. Lavtižar, Justus ut palma, M. Vurnik, Terra tremuit, Ig. Hladnik, Terra tremuit, J. Lavtižar, Ascendit Deus, A. Foerster prva priloga „C. Gl.“ I. 1887. Veni Sancte, A. Foerster, Veni Sancte, P. Ang. Hribar, Sacerdotes Domini, Ig. Hladnik, Constitues eos principes, Ig. Hladnik, Assumpta est, D. Fajgelj, Beata es Virgo, D. Fajgelj, In me gratia za 2 glasa in orgle, Ant. Foerster in rokopis za mešani zbor. Iustorum animae petero glasen, D. Fajgelj, Afferentur regi, Ig. Hladnik. (Konec prib.)

Iz odbora Cec. društva v Ljubljani.

Odborova seja dne 8. oktobra 1911. Navzočni: predsednik P. Hugolin Sattner in odborniki: Fr. Ferjančič, Fr. Gerbič, Peter Jane, Ant. Lavrič, dr. J. Mantuani, Stanko Presurl in Viktor Steska.

Premli poroča o orglarski šoli: poduk se začel 18. septembra. Na novo priglasilo 13, sprejetih 7 učencev; 2 pozneje oglašena se nista vsprejela. Vseh učencev je 20.

Učni red isti kot prejšnja leta. Na novo je vpeljan v I. semestru računstvo in lepomisje, v II. semestru pa knjigovodstvo.

Učenci imajo v Alojzjevišču vsak dan sv. mašo, kjer se bodo z lahkoto naučili ministriranja in cerkveniških opravil.

Popravlil se je star klavir, kar stane 80 kron.

Za nove orgle se je od dobrotnikov nabralo 1743 kron 30 vin. Orgle bo napravil g. Milavec. Imele bodo 2 manuala in pedal, 7 pojočih, vseh pa 12 registrov. Stale bodo okrog 4000 kron. Manjka še do 2000 K. —

Odbor je teh misli, da naj se na to dela, da se orglarska šola izpremeni v konvik. Ker je prevzvišeni knez in škof zelo naklonjen, je upati, da se s prihodnjim letom ta ideja že deloma uresniči. —

Stara pravila Cecilijinega društva se popravijo ter se na zahtevo e. kr. dež. vlade dostavi § 19., ki se glasi: § 19. Razdružitev. V slučaju, da se društvo bodisi prostovoljno bodisi vsled odredbe javne oblasti razdruži, pripade eventuelno premoženje preč. knezo-škofjskemu ordinarijatu, ki naj ga porabi v svrhe katoliško cerkvene glasbe“.

Razne reči.

Δ Orglarska šola Cee. društva v Ljubljani je pričela šolsko leto 1911/12 dne 18. septembra. Na novo so bili sprejeti sledeči učenci: Breskvar Franc iz Volavlj pri Trzinu, Mavrič Ferdinand iz Medane na Goriškem, Mohar Ivan iz Loškega potoka, Mrak Ciril z Dovjega, Plevel Franc iz Podgorja pri Kamniku, Potočnik Franc z Rov pri Kamniku in Spruk Franc s Sel pri Kamniku. — Šolo obiskuje dvajset učencev.

Δ Č. g. dr. Frančišek Kimovec se je v septembru podal na cerkvenoglasbeno akademijo v Klosterneuburg pri Dunaju, kjer namerava ostati dve leti.

Δ Č. g. P. Albin Poljanec, frančiškan iz Ljubljane, je bil ta mesec od prečast. franč. predstojništva poslan v Beyron na Bavarsko. Tudi ta gospod ostane dve leti v tujini in se bo dalje izobraževal v cerkveni glasbi.

Δ G. Janko Ravnik, mlad in nadarjen slovenski glasbenik, ki je pred nekaj leti dovršil tukajšnje orglarsko šolo in se potem zlasti v klavirju izobraževal več let še v „Glasbeni Matici“, je vstopil to jesen na praški konservatorij. — Vsem trem gospodom želimo pri njihovem študiju obilo božjega blagoslova.

Δ G. Josip Bervar, bivši organist na več krajih naše ljubljanske škofije, ki je l. 1906. na Dunaju pred c. kr. državno izpraševalno komisijo napravil izpit za poduk petja itd. na c. kr. srednjih šolah, in ki je zadnji čas deloval kot učitelj petja na višji realki in obenem kot cerkveni zborovodja v Verseczu na Ogrskem, je bil od kranjskega deželnege šolskega sveta za l. 1911/12 imenovan za učitelja petja na l. državni gimnaziji v Ljubljani. — Čestitamo.

Δ Dne 22. oktobra bo sto let, odkar se je rodil velegenialni glasbenik, pianist in komponist Franc Liszt. Omenjamo med drugimi deli njegov slavn oratorij „Kristus“; tudi več latinskih maš in motetov je zložil. Liszt je bil eccilijanec, oseben in intimen Wittov prijatelj.

Δ V l. 1896. zamremlu, odločnemu cerkvenemu skladatelju Ivanu Ev. Habertu so l. septembra v Gmundnu na Zgornje Avstrijskem, kjer je 35 let deloval kot mestni organist, odkrili spominjsko ploščo. Profesor Hartl v Riedu pripravlja že več časa celotno izdajo Habertovih, po večini cerkvenih skladeb, ki bo obsegala 28 velikih zvezkov.

Oglasnik.

H. Družovič: **Lira**. Srednješolska pesmarica. I. zvezek. Ljubljana 1911. Založila Katoliška Bukvarna. Tiskala Kat. Tiskarna. Cena mehko vezani kujigi K 1-70, v platno vezani K 2-20.

Zelo dobro ucejena pesmarica prinaša v prvem delu najpotrebnejše iz splošne glasbene teorije, nudi obilno število kaj primernih eno-, dvo-, tri- in štiriglasnih pevskih vaj, v drugem obsežnejšem delu pa obsega 57 za mladino in tudi sicer za izobraževalna društva jako prikladnih in ne težkih moških zborov.

Nekaj novega, kar smo do sedaj večinoma pogrešali v takih zbirkah, so lepe narodne, pa ne le slovenske, ampak tudi razne druge slovanske in neslovanske narodne pesmi. Pesmarico priporočamo.

S. P.

Darovi

	K
za nove orgle v ljubljanski orglarski šoli.	K
(Prenos prejšnjih izkazov)	1.672-30
P. u. nadaljni darovalci:	
Franc Gerden, cerkvenik pri sv. Jakobu v Ljubljani	5—
Josip Heybal, organist in posestnik v Kamniku	6—
Župni urad Mar. Oznanenja v Ljubljani	50—
Prof. dr. Josip Mantuani, ravnatelj deželnege muzeja v Ljubljani	10—
Skupaj	K 1.743-30

Iz srea hvaležni smo vsem p. n. dobrotnikom orglarske šole za poslane darove. Nekaka polovica svote, ki bo potrebna za nabavo novih šolskih orgel, je sedaj, hvala Bogu, nabrana. Nabirali bomo še naprej. Kdor more, prosimo, naj še enkrat ali pa vsaj enkrat v žep seže!

Gg. organistom na znanje!

Gospod Bohuslav Kašpar, vodja cerkvenega kora v Smichovu na Češkem, je v imenu „Jednote glasbenih stanov“ sporočil gosp. L. Zupinu, organistu v Zagorju ob Savi, da je vlada na skupno vlogo avstrijskih zborovodij, kapelnikov, organistov itd. končno vendar le odgovorila, a nikakor ne zadovoljivo, pač pa celo odklonljivo. Vlada namreč niti ne namerava razpravljati o tozadevnem načrtu, ker po njenem mnenju zado-stujeta zakona od 7. maja 1874 in 31. decembra 1894. — Prisiljeni smo torej, pravi g. Kašpar v pismu dalje, prisiljeni smo vse poskusiti, da v do-glednem času z združenimi močmi dosežemo svoj namen. —

Ker nam torej, kakor je razvidno iz tega pisma, od vlade ni dosti pri-čakovati, treba, da se za zboljšanje organistovskega gmotnega stanja pobri-gamo predvsem sami in da nam gredo na roko tudi naša čč. cerkvena predstojništva.

Ob tej priliki vabimo vse gg. organiste ljubljanske škofije pa tudi drugih slovenskih škofij, kjer še nimajo organistovskega društva, da v obilnem šte-vilu pristopajo k našemu podpornemu društvu organistov in pevo-vodij s sedežem v Ljubljani. Naše društvo ima namen: podpirati bolne in onemogle društvenike; podpirati njihove vdove in sirote. Naše društvo naj bo pa tudi središče, kamor naj se sploh stekajo težnje in želje društvenih članov in odkoder si z združenimi močmi delajmo gaz k zboljšanju naših gmotnih razmer. — Novi člani naj se prijavljajo društvenemu tajniku g. Ant. Grumu, organistu pri Sv. Jakobu v Ljubljani; sprejemeta jih pa tudi: društveni predsednik, č. g. St. Premrl, vodja stolnega zbora v Ljubljani in društveni blagajnik, g. Lovro Hafner, organist v Št. Vidu nad Ljubljano, kamor naj društveniki obenem blagovolijo pošiljati mesečne do-neske à 1 K. Pri vstopu v društvo se plača istotako 1 K.

Listnica uredništva in upravnništva.

V Kazalu prilog „Cerkv. Glasbenika“, ki smo je zadnjič priložili 8. in 9. št., je pomotoma izpuščena L. Zupinova Marijina pesem „Slavospev Mariji“ (4 glasni moški zbor). Nahaja se v I. prilogi l. 1905., str. 3. P. n. naročniki „Cerkv. Glasbenika“ naj si dotično skladbo blagovolijo vpisati v Kazalo za št. 789. — Če ima kdo na razpolago 7. in 8. št. „Cerkv. Glasb.“-a l. 1910., prosimo, da jo proti eventualni odškodnini blago-voljno odstopi našemu upravništvu. — Čč. šolske sestre v R.: Hvaležno potrjujemo prejem poslanih 8 K. S tem je poravnana naročnina za l. 1911. (5 K) in imate obenem ostale 3 K vknjižene že za l. 1912. — Več gg. sotrudnikom: Hvala lepa za prispevke. Polagoma pride vse na vrsto.

Današnjemu listu je pridejana 10. št. prilog.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.